

Το POLISARIO, καταλύτης των εξελίξεων στη Β.Δ. Αφρική*

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΛΥΓΕΡΟΥ ΜΕ ΤΟΝ OMAR HADRAMI
ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΘΜΕΛΟΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΣΑΧΡΑΟΥΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (R.A.S.D.)
ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΜΕΛΟΥΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ POLI.SA.RIO

†PftTH.H: *Σαν αφετηρία, θα θέλαμε να μας εκθέσετε τις θέσεις του μετώπου POLISARIO
αφορικά με τη φύση του προβλήματος της Α. Σαχάρας.*

^ΠΑΝΤΜ_Η: Το πρόβλημα της Α. Σαχάρας είναι ένα πρόβλημα αποαποικιοποίησης. Η Α.
^Χυρι. χώρα αφρικανική και αραβική, ήταν μέχρι πρόσφατα (1976) ισπανική αποικία. Μια
Ντροπή του Ο Η Ε που επισκέφθηκε τη χώρα μας την εποχή των Ισπανών (Μάιος 1975) διαπί-
τωσε και βεβαίωσε με την έκθεση της, ότι ο λαός των Σαχραουί ομόφωνα απαιτούσε τον τερ-
ετισμό του αποικιοκρατικού καθεστώτος. Διαπίστωσε ακόμα τη θέληση του για μια ειρηνική
ση μέσο από ένα ελεύθερο και δημοκρατικό δημοψήφισμα που θα οδηγούσε στην ανεξάρτη-
τα της Α. Σαχάρας. Αυτή η διαδικασία αποαποικιοποίησης, καθ' όλα νόμιμη, εκτράπηκε με τη
όναμη των όπλων, την εισβολή του Μαρόκου τη στιγμή που οι Ισπανοί εγκατέλειπαν τη χώ-
Ρά. Μ' αυτό επιχειρήθηκε η αλλοίωση της φύσης του προβλήματος, που όπως είπα και παρα-
να), ήχ(, μια τυπική περίπτωση αποαποικιοποίησης.

Είχαμε σηκώσει τα όπλα ενάντια στους Ισπανούς εδώ και πολλά χρόνια, σε σημείο που
εξαναγκάστηκαν να αποδεχθούν ένα δημοψήφισμα. Για να δείξουμε την καλή μας θέληση, απε-

* Σ-Σ. Η συνέντευξη συζήτηση έγινε στις 18/6/1982 στους προσφυγικούς καταυλισμούς των Σαχραουί
α σύνορα Α. Σαχάρας Αλγερίας. Ευχαριστώ τη Σόνια Χάλαρη για τη βοήθεια της στη διαμόρφωση
> τελικού κειμένου. Το τελικό κείμενο εγκρίθηκε από τον εκπρόσωπο του POLISARIO στην Ελλάδα.

λευθερώσαμε. με την παρουσία του ΟΗΕ, πολλούς Ισπανούς αιχμάλωτους μας. Αντί όμως για δημοψήφισμα, οι αποικιοκράτες έδωσαν τις ευλογίες τους στην εισβολή των δυο γειτονικών χωρών, του Μαρόκου και της Μαυριτανίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Περιγράψτε μας τους εξωτερικούς παράγοντες που επέδρασαν προς αυτήν την κατεύθυνση.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το φρανκικό καθεστώς, καθεστώς φασιστικό, δεν αντιμετώπισε ποτέ στην πράγμα ηρότητα το ενδεχόμενο της ανεξαρτησίας της Δ. Σαχάρας. Αλλά με δεδομένο τον επικείμενο θάνατο του Φράνκο, οι ιμπεριαλιστές, προβλέποντας την αποχώρηση των Ισπανών, φρόντισαν για την κάλυψη του κενού. Η Δ. Σαχάρα είναι μια χώρα σχετικά μεγάλη, με ακτές στον Ατλαντικό και πλούσια σε φώσφατα. Το κενό, λοιπόν, έπρεπε να καλυφθεί. Ο πλέον κατάλληλος την εποχή εκείνη, ήταν ο βασιλιάς του Μαρόκου Χασάν Β'. Γιατί ο Χασάν Β'; Γιατί ο βασιλιάς εκείνη την εποχή είχε σωθεί από δύο πραξικοπήματα. Είχε σοβαρά εσωτερικά προβλήματα και ταυτόχρονα πολλές φιλοδοξίες και επεκτατικές βλέψεις. Ήθελε ακόμα να παίξει αυτό το ρόλο με κάθε τρόπο, για να ικανοποιήσει τους υποστηρικτές του.

Την ίδια εποχή μαινόταν ο πόλεμος στην Αγκόλα. Η νίκη των εθνικοαπελευθερωτικών δυνάμεων σ' αυτήν τη χώρα δημιούργησε ισχυρούς φόβους, κάτι σαν ψύχωση στη Δύση και ιδιαίτερα στους αμερικάνικους κύκλους. Εμείς έπρεπε να πληρώσουμε τα σπασμένα. Ενώ η πάλη μας ήταν μια πάλη αποαποικιοποίησης που θα 'πρεπε να καταλήξει φυσιολογικά στην ανεξαρτησία, την εξέτρεψαν δημιουργώντας ένα καινούργιο πρόβλημα. Απέναντι σ' αυτήν την κατάσταση δε χάσαμε την ελπίδα μας, ούτε αποδεχτήκαμε την αλλοίωση του προβλήματος. Συνεχίσαμε να παλεύουμε ενάντια στη νέα επέμβαση, με τις ίδιες αρχές, κρατώντας τον αγώνα μας στα ίδια πλαίσια.

ΚΡΩΤΗΣΗ: *Είναι γνωστό, ότι πάγια θέση του POLISARIO, είναι η μη διεθνοποίηση του προβλήματος της Δ. Σαχάρας. Τι ακριβώς σημαίνει αυτό;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η προσπάθεια μας ν' αποφύγουμε με κάθε μέσο τη διεθνοποίηση του προβλήματος μας είναι ταυτόσημη με την προσπάθεια μας να περιφρουρήσουμε την ουσία του, την πραγματική του φύση, το ότι δηλαδή είναι ένα πρόβλημα αποαποικιοποίησης. Προσπαθήσαμε και προσπαθούμε να βρούμε μια λύση διαμέσου του ΟΗΕ, που θα εξασφαλίζει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης για το λαό μας.

Παράλληλα, αναπτύξαμε την ένοπλη πάλη μας και πέρα από τα σύνορα μας. Η στρατηγική αυτή έφερε καρπούς. Η Μαυριτανία υπέγραψε μαζί μας ένα σύμφωνο ειρήνης (5/8/1979) που προέβλεπε την αποχώρηση των στρατευμάτων της από το έδαφος της Δ. Σαχάρας και την παραχώρηση του στο POLISARIO. Κάναμε μια μεγάλη επίθεση ενάντια στους Μαροζινούς εισβολείς που τους έφερε στα πρόθυρα της ολοκληρωτικής ήττας. Μπροστά σ' αυτόν τον κίνδυνο ο Χουαν Β' δεν έμεινε με τα χέρια σταυρωμένα. Χρησιμοποίησε όλα τα μέσα για να διεθνοποιήσει τη σύγκρουση, έτσι ώστε, με την ανάμειξη ξένων δυνάμεων να αποφύγει την ήττα. Δεν θέλησε να δει κατά πρόσωπο την πραγματικότητα και να δεχτεί μια ειρηνική λύση πραγματικής αποαποικιοποίησης στους κόλπους του ΟΗΕ και του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας (Ο.Α.Ε.).

Είναι, λοιπόν, το Μαρόκο που διεθνοποιεί τη σύγκρουση. Δίνει βάσεις στις Η.Π.Α. σαν αντάλλαγμα της αυξημένης στρατιωτικής υποστήριξης που του παρέχει σε υλικό και στρατιωτικούς συμβούλους. Έτσι οι Η.Π.Α. επωφελούνται «πό μια περιορισμένη τοπική σύγκρουση, για να της δώσουν μια διεθνή διάσταση στα πλαίσια των στρατηγικών τους συμφερόντων. Ακόμα, εποικελούνται για να αξιοποιήσουν την εξαιρετικά σημαντική γεωπολιτική θέση του Μαρόκου, εγκαθιστώντας βάσεις μεγάλης σημασίας τόσο για το χώρο της Κεντρικής και Β. Αφρικής, όσο και για το χώρο της Μέσης Ανατολής.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μιλήσατε για τη γεωπολιτική σημασία του Μαρόκου και για την ανάμειξη των Η.Π.Α. στον πόλεμο της Δ. Σαχάρας. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το υπόβαθρο των αμερικανομαροκινικών σχέσεων;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: -Η γεωπολιτική θέση του Μαρόκου είναι, όπως σημείωσα και παραπάνω, πολύ σημαντική. Έχει ακτή στη Μεσόγειο και στον Ατλαντικό με αποτέλεσμα να ελέγχει τα στενά του Γιβραλτάρ. Η γειτνίαση του με την Ευρώπη και η θέση κλειδί ανάμεσα στη βόρεια και τη δυτική Αφρική, προσαυξάνουν τη σημασία του και το κάνουν μια χώρα προνομιούχα. ΓΓ αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις μεγάλες δυνάμεις. Το γενικό πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής του βασιλιά Χασάν Β', ήταν η εκμετάλλευση του ενδιαφέροντος και των αντιθέσεων των διαφόρων δυνάμεων, έτσι ώστε να εξασφαλίζει, μέσα από οικονομικές και στρατιωτικές συμφωνίες, τα διεθνή ερείσματα για το καθεστώς του.

Ο πόλεμος στη Δ. Σαχάρα εγκλώβισε το μαροκινό καθεστώς, περιορίζοντας σημαντικά τα περιθώρια της εξωτερικής του πολιτικής. Το γεγονός ότι στράφηκε ενάντια σ' ένα εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, ότι δε σεβάστηκε τα σύνορα που κληροδότησε η αποικιοκρατία, όπως π.χ. βιάλλει ο χάρτης του Ο.Α.Ε., υπονομεύει την αξιοπιστία του Μαρόκου. Το καθεστώς του Χασάν Β' άρχισε να φαίνεται σα χρονοφύλακας και προγεφύρωμα του ιμπεριαλισμού, σα βάση επίθεσης και αποσταθεροποίησης στην Αφρική και στον Αραβικό κόσμο. Πράγματι, ο Χασάν Β' πάντα ονειρευόταν να παίξει το ρόλο του Σάχη της Περσίας. Ωστόσο, ο «Σάχης» του δυτικού τμήματος του αραβικού κόσμου, δεν είχε τα μέσα που είχε ο άλλος. Δεν είχε τη δύναμη του πετρελαίου, τον οικονομικό πλούτο και το απαραίτητο κύρος για να παίξει με επιτυχία έναν ηγετικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή.

Η πτώση του Σάχη από την ιρανική επανάσταση, αποτέλεσε μια μεγάλη ευκαιρία για το βασιλιά του Μαρόκου. Στους ηγετικούς κύκλους των Η.Π.Α. διαμορφώθηκε ένα ρεύμα που υποστήριζε ότι η Ουάσιγκτον εγκαταλείπει τους φίλους και συμμάχους της. Η ενορχήστρωση Υίντταν από Αμερικανούς φίλους του Σάχη, συνδεδεμένους μαζί του από τις κοινές μπίζνες στα πετρέλαια και στους εξοπλισμούς. Αναφέρονται ιδιαίτερα στο τραπεζικό συγκρότημα Ροκφέλερ. Είναι οι ίδιοι που σήμερα βοηθάνε το Χασάν Β'. Είναι αυτοί που αποτελούν το λόμπυ υποστήριξης του μαροκινού καθεστώτος. Η επιχειρηματολογία τους είναι απλή: το Μαρόκο είναι μια χώρα παραδοσιακά φίλη και σύμμαχος των Η.Π.Α., με μια καίρια γεωπολιτική θέση και πάνω απ' όλα είναι μοναρχία. Η πτώση της θα αποτελούσε μια μεγάλη απώλεια, που θα Υίντταν ακόμα μεγαλύτερη από τις καταστροφικές ψυχολογικές επιπτώσεις που θα είχε στις άλλες μοναρχίες. Με την άνοδο του Ρήγκαν στην προεδρία, η λογική αυτή και οι θέσεις των φίλων του μαροκινού βασιλιά ενισχύθηκαν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η αποκάλυψη φιλοδυτική και κυρίως φιλοαμερικανική στάση που κρατάει σήμερα ο Μαροκινός θρόνος, τι υποδοχή βρίσκει στο εσωτερικό της χώρας;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Χασάν Β' βρίσκεται σήμερα σε λεπτή θέση. Αφ' ενός υποχρεώνει το μαροκινό λαό να πολεμάει σ' έναν αποικιοκρατικό πόλεμο στο όνομα του εθνικισμού και της ανακατάληψης «μαροκινού» εδάφους, και αφ' ετέρου παραχωρεί βάσεις, παραδίδει τη χώρα στον έλεγχο των ξένων. Είναι λίγο αντιφατικό! Το ερώτημα που ανακύπτει σ' όλους αυτούς που συμφωνούν με τη διεξαγωγή του πολέμου στη Δ. Σαχάρα, αφού πρόκειται για ένα «κομμάτι της πατρίδας», είναι γιατί να παραχωρείται ένα άλλο στις Η.Π.Α. Αναρωτιούνται: «γιατί να δίνουμε το έδαφος μας, τις βίλλες μας, τις γυναίκες μας στον εμίρηδες του περσικού κόλπου; Πού βρίσκεται το κύρος και η τιμή της μοναρχίας του Μαρόκου, ποιος είναι ο σπουδαίος ρόλος της "τον κόσμο;» Στα μάτια του μαροκινού λαού ο βασιλιάς εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο σαν κάποιος που ξεπουλάει τη γεωπολιτική θέση του Μαρόκου, τότε στη Γαλλία, τότε στις Η.Π.Α. Ο ίδιος μιλάει για το μαργαριτάρι «ον δυο θαλασσών, όπως του αρέσει να χαρακτηρίζει το Μαρόκο.

Ο Χασάν Β' προκειμένου να στηριχτεί, δε διστάζει να εκβιάζει. Τις εκκλήσεις του προς τη Διεθνή Τραπεζι* για γενναία οικονομική βοήθεια, τις συνοδεύει με το επιχείρημα: «βοηθήστε με αν δε θέλετε έναν Καντάφι στο Μαρόκο». Ωστόσο τα δομικά προβλήματα της χώρας είναι τέτοια, που δε λύνονται διαμέσου μιας βοήθειας. Ούτε είναι η Διεθνής Τράπεζα αυτή που θα αλλάξει την κατάσταση. Όπως η ίδια διαπίστωσε επτά εκατομ. μαροκινοί διαβιούν σε συνθήκες αφόρητης φτώχειας. Η αγροτιά που αντιπροσώπευε το 80% του πληθυσμού σφραγίζεται στις μεγάλες πόλεις οξύνοντας το πρόβλημα. Δεν είναι περίεργο, λοιπόν, που οι λαϊκές μάζες βρίσκονται σ' ένα διαρκή αναβρασμό που διοχετεύεται σε αλληπάλληλες εξεγέρσεις όπως αυτή της Καζαμπλάνκας τον περασμένο χρόνο.

Στόχος του βασιλιά είναι ο σφετερισμός των φωσφάτων της Δ. Σαχάρας έτσι ώστε να γίνει το Μαρόκο ο πρώτος παραγωγός στον κόσμο. Ελπίζει μ' αυτόν τον τρόπο να αμβλύνει τα οικονομικά προβλήματα και να εξασφαλίσει το κύρος του καθεστώτος του. Το κακό γι' αυτόν είναι ότι η κρίση καλπάζει. Δεν είναι τυχαίο, που η CIA σε έκθεση της πρόβλεπε την κατάρρευση του μαροκινού θρόνου μετά την ήττα του από το POLISARIO, σε διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός χρόνου. Ήταν ένα σήμα κινδύνου και συνάμα συναγερμού για όλους τους υποστηρικτές του Χασάν Β' στη Δύση. Πράγματι, έγιναν προσπάθειες στήριξης του, που όμως δεν πρόσφεραν λύσεις στα προβλήματα της χώρας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Για την Ουάσιγκτον και τις άλλες δυτικές προτεύουσες, όπως μαρτυράει και η έκθεση της CIA, το ενδεχόμενο μιας ανατροπής του βασιλιά του Μαρόκου είναι κάτι περισσότερο από υπαρκτό. Προσποιάζουν μια εναλλακτική λύση και αν ναι, προς ποια κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι Αμερικάνοι στο Μαρόκο είναι έτοιμοι να επαναλάβουν το λάθος που έκαναν στο Ιράν, να στηριχτούν αποκλειστικά και μόνο στο θρόνο. Βέβαια ο βασιλιάς είναι υποτακτικός, συνεργάσιμος, ο κατάλληλος άνθρωπος γι' αυτούς. Όμως η καλπάζουσα κοινωνική κρίση και λαϊκή αγανάκτηση έχουν διαβρώσει δραστικά τα θεμέλια του καθεστώτος του. Οι Η.Π.Α. με την πολιτική τους αυτή, κινδυνεύουν να χάσουν τα πάντα στο Μαρόκο. Προσπάθειες της τελευταίας στιγμής για ανεύρεση συνομιλητών και διαμόρφωση βιώσιμης εναλλακτικής λύσης, όπου έδειξε η περίπτωση της Περσίας, δε φέρνουν αποτελέσματα.

Η αμερικάνικη στάση δεν είναι ανεξήγητη. Οι κύκλοι που υποστήριξαν μέχρι τέλους το Σάχη και υποστηρίζουν σήμερα το Χασάν Β', είναι αυτοί που διαμορφώνουν, κατά κύριο λόγο, την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. στο χώρο του Μαγκρέμπ και της Μέσης Ανατολής. Δεν είναι περίεργο, που οι ίδιοι κύκλοι διατηρούν ταυτόχρονα στενούς δεσμούς με το Ισραήλ. Ούτε είναι περίεργο, που οι ίδιοι κύκλοι φιλοδοξίες του μαροκινού βασιλιά να αναδειχθεί σε ηγέτη των Αράβων και να παίξει ρόλο στη Μέση Ανατολή. Σαν Άραβας ηγέτης, αλλά και με την ιδιότητα του προέδρου της επιτροπής για την απελευθέρωση της Ιερουσαλήμ, μπορεί να εξυπηρετήσει θαυμάσια τα σχέδια των Αμερικάνων. Οι πρωτοβουλίες του για την οργάνωση συναντήσεων με ισραηλινές επιτροπές και οι στενοί δεσμοί του με τους εμίρηδες του περσικού κόλπου, σηματοδοτούν το ρόλο του στους κόλπους του αραβικού κόσμου. Ωστόσο, το Μαρόκο δεν έχει τις προϋποθέσεις για έναν αποφασιστικό ρόλο. Απέχει 3.000 Km από το Ισραήλ, δεν έχει σημαντικό οικονομικό και πολιτικό βάρος, ούτε είναι σε θέση να επηρεάσει την αμερικάνικη εξωτερική πολιτική, όπως το Τελ Αβίβ. Η επιρροή του περιορίζεται στις μοναρχίες του περσικού κόλπου, τις οποίες έχει βοηθήσει στην οργάνωση των αστυνομικών μηχανισμών τους. Παρ' όλα αυτά, με διάφορες εντυποσιακές πρωτοβουλίες, όπως η οργάνωση μιας αραβικής διάσκεψης κορυφής, με διαβεβαιώσεις ότι είναι σε θέση να πιέσει προς τη «Σαντατοποίηση» Αράβων ηγετο'ν, προσπαθεί να αποσπάσει την αμέριστη υποστήριξη και αναγνώριση από τις δυτικές προτεύουσες.

Το Μαρόκο, όμως, είναι μια έντονα ισλαμική χώρα με σοβαρότατη κοινωνική κρίση. Μέχρι τότε ένα σχεδόν φεουδαρχικό καθεστώς θα μπορεί να σταματάει έγκαιρα την κοχλάζουσα λαϊκή οργή. Τα βραχυπρόθεσμα κι ορισμένες φορές και τα προσωπικά συμφέροντα, κάνουν

^Την αμερικάνικη πολιτική ιδιαίτερα κοντόθωρη. Η μονόπλευρη στήριξη της στο θρόνο, προκύπτει και από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν άλλες δυνάμεις που θα μπορούσαν να παίξουν το Ρόλο της εναλλακτικής λύσης. Αρκεί να σας πω, ότι δεν υπάρχει ούτε γενικό επιτελείο στρατού.

ΕΜΙΤΗΣΗ: *Μπορούμε να πούμε, ότι η ανυπαρξία γενικού επιτελείου οφείλεται στη φροντίδα του βασιλιά να μην επιτρέπει τη δημιουργία κέντρων δύναμης, που ενδεχομένως αύριο θα του "Μψιθιγούσαν την εξουσία του;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ακριβώς. Ο Χασάν Β' κυβερνάει το Μαρόκο με φεουδαρχικό τρόπο, οπισθοδρομικά^κ - πιο οπισθοδρομικά και από τον πρίγκηπα στις 1001 νύκτες. Δεν πρέπει να μας παραπλανεί το μοντέρνο προσωπείο. Στηρίζει την εξουσία του στους κύκλους των παλιών φυλών και ^{στ}την εκμετάλλευση των τοπικιστικών διαφορών. Οι διάφορες ομάδες στο Κοινοβούλιο λειτουργούν περισσότερο στη βάση τοπικών παρά πολιτικών συμφερόντων. Πραγματικά πολιτικά κόμματα δεν υπάρχουν. Είναι αυτοί που τα φτιάχνει, με τρόπο που να τα ελέγχει. Η αρχή του είναι το «διαίρει και βασίλευε».

Στο στρατό, πάντα απέφυγε να δημιουργήσει γενικό επιτελείο, παρά τις πιέσεις από το εσωτερικό και το εξωτερικό που ήθελαν ένα επιτελείο για λόγους επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας. Φοβάται μη χάσει τον έλεγχο του στρατού, σε σημείο που να προτιμάει τους ξένους ^{στ}Ρατιωτικούς συμβούλους, παρά ένα μαροκινό επιτελείο. Απαγόρευε ακόμα και στους Αμερικάνους να έχουν επαφές με Μαροκινούς αξιωματικούς. Είναι ο ίδιος ο βασιλιάς που έδινε τις διαταγές για κάθε στρατιωτική επιχείρηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Σήμερα όμως, η αμερικάνικη διείσδυση έχει προχωρήσει σε τέτοιο βαθμό, που δημιουργεί ερωτηματικά για το κατά πόσο διατηρεί ο βασιλιάς την αυτόνομη εξουσία του και τον Προσωπικό του έλεγχο.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κάτι περισσότερο· ο Χυοαν Β' δε μπορεί να συνεχίσει πια όπως πριν. Η εξωτερική πολιτική του Μαρόκου, πάντα έπαιξε πάνω στις αντιθέσεις ΗΠΑ - Γαλλίας - ΕΣΣΔ - Αραβ^ρΚόσμου. Ο πόλεμος στη Δ. Σαχάρα περιόρισε δραστικά τα περιθώρια ελιγμών. Η στρα^τηγική του μαροκινού θρόνου είναι σαφής. Για να καταπνίξει την επανάσταση που κυοφορεί^{τα} στο εσωτερικό της χώρας και για να αποφύγει την ήττα στη Δ. Σαχάρα, έχει καταφύγει ^{στ}Πν αμερικάνικη προστασία. Προσπαθεί με όλα τα μέσα να αναμείξει τις ΗΠΑ στον πόλεμο ^{στ}ς Δ. Σαχάρας. Δέχεται Αμερικάνους πεζοναύτες της Δύναμης Ταχείας Επεμβάσεως, τη στιγμή που καμιά άλλη αφρικανική ή αραβική χώρα δεν το δέχεται. Είναι ο Χασάν Β' που έχει περισσότερο ανάγκη τις ΗΠΑ, παρά αυτές αυτόν.

Σήμερα, οι Αμερικάνοι στρατιωτικοί σύμβουλοι οργανώνουν το μαροκινό στρατό, τις υπηρεσίες ασφαλείας. Η Διεθνής Τράπεζα έχει αναλάβει την εξυγίανση της οικονομίας. Το Μαρόκο ολοένα και περισσότερο περνάει κάτω από τον αμερικάνικο έλεγχο. Μια μέρα θα πουν στο β^σαλιά ότι η αποστολή του ολοκληρώθηκε και θα τον βγάλουν στη σύνταξη. Γιατί αν δεν το κάνουν, διακινδυνεύουν να βρεθούν κάποια μέρα χωρίς βάσεις και διευκολύνσεις και μ' ένα β^σαιλιά στις βαλίτσες τους να ψάχνει για χώρα υποδοχής όπως ο Σάχης.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Είναι γνωστό, ότι η αστική τάξη του Μαρόκου από παράδοση είναι συνδεδεμένη με Γαλλικά συμφέροντα. Θα θέλαμε τη γνώμη σας για το ρόλο της, τις αντιδράσεις της σ' αυτές τις ^ελίξεις.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρχικά, η στάση της αστικής τάξης ήταν θετική για τον πόλεμο στη Δ. Σαχάρα, ^σΨού και ο εδαφικός χώρος της δραστηριότητας της θα μεγάλωνε και τα οικονομικά οφέλη ήταν ελκυστικά. Μετά, όμως, από 3 - 4 χρόνια πόλεμο, με καλπάζουσα την οικονομική και κοινωνική κρίση, έχει απηυδήσει. Ο στρατός απορροφά τη μερίδα του λέοντος από τους οικονομι-

κούς πόρους. Έχει γίνει αδηφάγος. Η οικονομική κρίση και η λαϊκή αναταραχή απειλούν σοβαρά τους αστούς. Δεν είναι περίεργο λοιπόν, που έχουν αρχίσει να κριτικάρουν το βασιλιά, που διοχετεύουν τα χρήματα τους στο εξωτερικό, που αρχίζουν να αντιμετωπίζουν το αύριο διαφορετικά από το θρόνο, αποσυνδεδεμένοι από αυτόν.

Νομίζετε ότι ένας βασιλιάς, με εξασφαλισμένη την αντίθεση των αγροτών, των εργατών, των αστών και αυτών ακόμα των αξιωματικών, θα μπορέσει να παίξει ένα ρόλο χωροφύλακα στην ευρύτερη περιοχή της Β.Δ. Αφρικής; Εδώ δε μπορεί να βάλει τάξη στη χώρα του, έχει βυθιστεί στο τέλμα του πολέμου της ερήμου. Το όνειρο του δεν είναι πραγματοποιήσιμο.

_ΡΩΤΗ_Η: *Μας είπατε προηγούμενα, ότι τα κόμματα λειτουργούν περισσότερο σε τοπιαστική, παρά σε πολιτική βάση. Αφήσατε ακόμα να εννοηθεί, ότι ουσιαστικό δεν υπάρχει αντιπολίτευση ότι τα υπάρχοντα κόμματα είναι ενσωματωμένα στο πλαίσιο της βασιλικής εξουσίας. Η κρίση σας αυτή, ισχύει για το κομμουνιστικό και σοσιαλιστικό κόμμα; Κι αν ναι, πώς βλέπετε να εκφραστεί στο πολιτικό επίπεδο, η διογκούμενη λαϊκή αγανάκτηση που διαπιστώνετε. Τέλος, υπάρχει στο Μαρόκο μια κάποια μορφή ριζοσπαστικού ισλαμικού κινήματος;*

ΑΠΑΝΤΗ-Η: Στο Μαρόκο, αλλά και γενικότερα στις αραβικές χώρες, τα κομμουνιστικά κόμματα δεν έδωσαν αποτελέσματα. Τα πολιτικά κόμματα του Μαρόκου, μη εξαιρουμένου του κομμουνιστικού και του σοσιαλιστικού, εδώ και 20 χρόνια, δεν έκαναν τίποτα που να αξίζει τον κόπο. Διευθύνονται ή χειραγωγούνται από την άρχουσα τάξη. Δε γνωρίζουν το μαροκινό λαό, ούτε προσπάθησαν ποτέ με σοβαρούς όρους να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της αγροτιάς* της εργατιάς και του στρατού. Ο χώρος τους είναι τα μεγάλα αστικά κέντρα και η δραστηριότητά τους τα συχνά ταξίδια και οι επαφές στην Ευρώπη, η διαφήμιση και ο θόρυβος μέσα από τις εφημερίδες. Τα προγράμματα τους είναι σχήματα ορθολογικής ανάπτυξης που αντανakλούν τα οράματα της πρωτευουσιάνικης δεξιάς διανοήσης, κι όχι τη μαροκινή πραγματικότητα. Ποτέ δεν αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο του αγώνα. Πρόκειται για κόμματα που έχουν εκφυλιστεί, που δεν έχουν κανένα μέλλον.

Το 1972. όταν έγινε το πραξικόπημα ενάντια στο Χασάν Β', τα κόμματα φοβήθηκαν ίσως περισσότερο από το βασιλιά. Οι πρωτεργάτες του πραξικοπήματος, στρατιωτικοί ορεινής προέλευσης, ήταν εξίσου εχθρικοί προς το βασιλιά, την κυβέρνηση, τους τραπεζίτες, τους ελεύθερους επαγγελματίες, την ιθύνουσα τάξη των μεγάλων πόλεων. Τα πολιτικά κόμματα παρόλο που δεν είχαν καμιά συμμετοχή σ' αυτήν την υπόθεση, δε γλύτωσαν τις διώξεις. Ο Χασάν Β' δεν παρέλειψε να τους υπενθυμίσει ότι η μοίρα τους είναι συνδεδεμένη με τη δική του. Κι αυτή είναι η αλήθεια. Το πλαίσιο των σχέσεων θρόνου - κομμάτων είναι το εξής: Διαπραγματεύονται μαζί του, ορισμένες φορές τον κριτικάρουν κι αυτός με τη σειρά του, άλλες τόσες, παίρνει μέτρα εναντίον τους. Ποτέ δεν ξεπέρασαν αυτά τα όρια. Αποσκοπούν σε μια κάποια συμμετοχή στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας, μόνο που ο βασιλιάς δεν έχει καμιά διάθεση να βάλει συνεταίρους. Είναι κυριευμένα από την αυταπάτη μιας δημοκρατικοποίησης, όπου θα είναι κατοχυρωμένη η θέση της αντιπολίτευσης.

Ο λαός του Μαρόκου έχει πια βαρεθεί. Αναζητάει αλλού το φορέα των προσδοκιών του, το φορέα μιας εναλλακτικής λύσης που θα αλλάξει τη ζωή του. Κι αυτόν τον βρίσκει στο Ισλάμ, στο όραμα της ισλαμικής ολοκλήρισης.

Τα κόμματα παγιδεύτηκαν υπερθεματίζοντας σε εθνικισμό. Έγιναν πραγματικά βασιλικά-τερα του βασιλιά. Ειδικά το κομμουνιστικό κόμμα έχει κόμπλεξ με τον εθνικισμό. Τα άλλα δεν χάνουν ευκαιρία να του υπενθυμίζουν την αποχή του από τον αντιαποικιοκρατικό αγώνα. Έτσι προσπαθεί να ξεπλύνει το στίγμα με εθνικιστικές κορώνες και γελοίες δραματοποιήσεις: Αναφορικά με τον πόλεμο στη Δ. Σαχάρα ξεπερνάει σε φανατισμό τους άλλους. Φτάσανε στο σημείο να ζητάνε πόλεμο ενάντια στην Αλγερία. Ίσως να ελπίζουν, ότι μια πολεμική περιπέτεια θα οδηγούσε σε μια καθεστωτική αλλαγή.

Οι εργαζόμενοι του Μαρόκου, ολόένα και περισσότερο συνειδητοποιούν το χαρακτήρα

του πολέμου στη Δ. Σαχάρα. Η φράση «ο πόλεμος του βασιλιά» ακούγεται ολοένα και πιο «Χνά». Αυθόρμητα αναρωτιούνται: «Γιατί να αρπάξουμε τη Σαχάρα από το λαό της, όταν έχουμε μαροκινό έδαφος, τη Σέουτα και τη Μέλια κάτω απο ισπανική κατοχή; Γιατί να σπαταλάμε τόσα χρήματα για όπλα όταν μας λείπουν τα νοσοκομεία, τα φάρμακα, τα σχολεία;»

†PSITHI: *Ας επιστρέψουμε στον πόλεμο της Α. Σαχάρας. Ποιος ήταν οι εξελίξεις στο στρατιωτικό πεδίο;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρχίσαμε από μία γενικευμένη αντίσταση σε μία εισβολή που δεν περιμέναμε. ⁹οηθήσαμε το λάό μας να γλυτώσει από τη γενοκτονία που οργάνωσαν οι εισβολείς. Βρήκαμε καταφύγιο για τους πρόσφυγες, κτίσαμε νοσοκομείο για τους αρρώστους μας, σχολεία για τα παιδιά μας, οργανώσαμε τις επικοινωνίες μας και εκσυγχρονίσαμε το στρατό μας. Σήμερα, έχουμε ένα πραγματικό κράτος που διευθύνει όλα αυτά.

Διεξάγουμε έναν πόλεμο ενάντια σε ανώτερο εχθρό. Παρόλα αυτά, οδηγήσαμε σε ήττα τη Μαυριτανία, που για να σωθεί κατέφυγε στη μαροκινή βοήθεια και στη γαλλική επέμβαση. Μετά τη συμφωνία ειρήνης ανάμεσα σε μας και στο νέο καθεστώς της Μαυριτανίας, με μια μεγάλη επίθεση, απελευθερώσαμε πολλές από τις πόλεις μας. Κόβοντας τις επικοινωνίες και ¹⁰ον ανεφοδιασμό, εξουδετερώναμε τις απομακρυσμένες και τις μικρές φρουρές, αναγκάζοντας ¹¹ους Μαροκινούς να αναδιπλωθούν στις μεγάλες πόλεις για λόγους προστασίας. Το Μαρόκο ουσιαστικά ηττήθηκε. Εγκατέλειψε το έδαφος της Μαυριτανίας, σχεδόν το 90% της Δ. Σαχάρας και το μεγαλύτερο μέρος του Ν. Μαρόκου.

Έτσι είχαν τα πράγματα όταν σημειώθηκε η παρέμβαση των ΗΠΑ. Μας κατηγορήσαν ότι επιζητούμε τη στρατιωτική ήττα του Μαρόκου και την ανατροπή του βασιλιά. Τους απαντήσαμε, ότι το μόνο που επιζητούμε είναι η απελευθέρωση της χώρας μας και έχουμε όλο το δικαίωμα γι' αυτό. Πρόβλααν τη λύση των διαπραγματεύσεων για να κερδίσουν καιρό. Έριξαν όλο ¹²ο βάρος τους για να σώσουν την κατάσταση. Προμήθευσαν το μαροκινό στρατό με υπερσύγχρονα όπλα, αεροπλάνα, πυραύλους, τεθωρακισμένα κ.λπ. Παράλληλα, έκαναν μια ένεση εκατοντάδων εκατομ. δολλ. στη μαροκινή οικονομία, βοηθώντας ταυτόχρονα με σιτάρι και κριθάρι ¹³ για να περιορίσουν τις συνέπειες της ξηρασίας.

¹⁴WII-HEH: *Στα 1980, οι Μαροκίνοι κτίζουν το περίφημο τείχος. Είναι μια γραμμή οχυρωματικών ἔργων που περιβάλλει το λεγόμενο «χρήσιμο τρίγωνο», ή αλλιώς «χρήσιμη Σαχάρα», δηλαδή, την πρωτεύουσα κι ορισμένες από τις σημαντικότερες πόλεις καθώς και την περιοχή της Μπου Κράα που βρίσκονται τα κοιτάσματα φωσφάτων. Ποια η σημασία αυτής της κίνησης στο στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η κατασκευή του τείχους είναι μια καθαρά αμυντική ενέργεια. Ήταν ο μόνος τρόπος για να συγκρατήσουν το μαροκινό στρατό από την αποσύνθεση. Οι δυτικοί εμπνευστές αυτού του σχεδίου πίστευαν ότι μ' **ΟΥΤΟΝ** τον τρόπο θα σταματούσαν την πρόοδο των ανταρτών, δημιουργώντας μια ισορροπία στο στρατιωτικό πεδίο. Η βασική ιδέα του σχεδίου ήταν απλή; Με ασφαλισμένο το «χρήσιμο τρίγωνο», δηλαδή, τις πόλεις της ακτής και τα φωσφάτα, το POLISARIO θα υποχρεωνόταν να διαπραγματευτεί με το Μαρόκο από μειονεκτική θέση.

Όστόσο το τείχος δεν προσφέρει καμιά λύση. Απλά παρατείνει το πρόβλημα. Ο στρατός μας συνεχίζει να επιτίθεται με επιτυχία και μετά την κατασκευή του τείχους. Ο μαροκινός στρατός δεν έχει ηθικό για ν' αντισταθεί. Για τον απλό Μαροκινό στρατιώτη ο πόλεμος στη Δ. Σαχάρα δεν έχει νόημα, είναι ο πόλεμος του βασιλιά. Ο Χασάν Β' γνωρίζει καλά την πραγματική κατάσταση του στρατού του. Η κατασκευή του τείχους, η ανάμειξη των Η.Π.Α., η χρησιμοποίηση υπερσύγχρονων οπλικών συστημάτων δεν είναι τίποτα άλλο, παρά προσπάθεια να αντιρροπιστεί η αποσύνθεση του έμφυχου υλικού. Οι Αμερικάνοι εγκατέστησαν ραντάρ σ' όλο ¹⁵ μήκος του τείχους που εντόπιζαν τους στόχους, ηλεκτρονικές μηχανές που υπολόγιζαν την

απόσταση και σύγχρονο πυροβολικό για την εξουδετέρωση τους.

Όμως, όλα αυτά δε μπορούν να σώσουν τους εισβολείς. Και πριν την αμερικάνικη επέμβαση, η υπεροπλία του Μαρόκου ήταν συντριπτική. Κάθε είδους οπλικά συστήματα γαλλικής, αμερικάνικης αλλά και ισραηλιτικής και νοτιοαφρικάνικης προέλευσης υπήρχαν στο οπλοστάσιο του. Υπάρχουν αξιωματικοί, που πολέμησαν ενάντια στο POLISARIO, οι οποίοι αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι οι Η.Π.Α. διάλεξαν το Χασάν Β' ενάντια στο Μαρόκο. Ίσως δε θ' αργήσει να εκδηλωθεί στην πράξη η αντίδραση τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η κατασκευή του τείχους αποτέλεσε αναμφίβολα μια καμπή για τον πόλεμο της Δ-Σαχάρας. Σήμερα, ποιες είναι η προοπτικές για μια λύση του προβλήματος.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι Δυτικοί κύκλοι υπερεκτιμούν σοβαρά την αποτελεσματικότητα του τείχους. Όλοι οι δυτικοί στρατιωτικοί ακόλουθοι το επισκέφθηκαν με επισημότητα. Θα έλεγα, όμως, ότι η σημασία του είναι περισσότερο ψυχολογική παρά στρατιωτική. Συμβάλλει στη συγκέντρωση του διασκορπισμένου και σε κατάσταση αποσύνθεσης μαροκινού στρατού σ' ένα περιορισμένο και προφυλαγμένο έδαφος. Αλλά δεν είναι απροσπέλαστο. Δεν καταφέρνει να αποτρέψει τις επιθέσεις μας στο εσωτερικό της περιφραγμένης ζώνης.

Ο βασιλιάς Χασάν Β' είχε στείλει αντιπροσώπους του στο Μαλί, με αποστολή να διαπραγματευτούν με το POLISARIO υπό τη μεσολαβητική παρουσία του προέδρου αυτής της χώρας. Η πρωτοβουλία του αυτή σταμάτησε ξαφνικά. Η δεύτερη συνάντηση, που ήταν προγραμματισμένη για μετά 10 μέρες, δεν έγινε. Είχαν πληροφορηθεί στο μεταξύ, ότι ο Μπουμεντιέν ήταν βαρεια άρρωστος και διέκοψαν τις διαπραγματεύσεις ελπίζοντας σε μια αλλαγή πολιτικής εκ μέρους της Αλγερίας. Μάταια όμως.

Στη συνάντηση κορυφής του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας (Ο.Α.Ε.) στο Ναϊρόμπι το 1981, το Μαρόκο εμφανίστηκε μετριοπαθές. Αποδέχθηκε τη λύση του δημοψηφίσματος, αλλά όπως αποδείχθηκε ήταν ένας ελιγμός για να κερδίσει χρόνο. Ήταν η περίοδος των αμερικανομαροκινών συνομιλιών για την υπογραφή της γνωστής στρατιωτικής συμφωνίας. Ο βασιλιάς πίστευε ότι ενδυναμωμένος από την αμερικάνικη βοήθεια θα κέρδιζε τον πόλεμο. Έτσι, η ειρηνευτική διαδικασία ακυρώθηκε από την επέμβαση των Η.Π.Α. Όμως, κάθε μέρα πολέμου βαθαίνει την κοινωνική κρίση στο Μαρόκο, αυξάνει τις δεσμεύσεις και απομακρύνει τη δυνατότητα μιας υποχώρησης. Δε Οα ήταν υπερβολικό αν λέγαμε ότι έχει ξεπεράσει το σημείο μη επιστροφής, ότι η τύχη του είναι πια συνδεδεμένη με τον πόλεμο, ότι το τέλος του πολέμου θα σημάνει και το τέλος του Χασάν Β'.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Στις 22/2/1982, κατά τη διάρκεια της 38ης συνόδου του συμβουλίου των υπουργών του Ο.Α.Ε. στην Αντίς Αμπέμπα, η Αραβική Σαχραουί Δημοκρατία (R.A.S.D.), έγινε και τυπικά δεκτή σαν το 51ο μέλος του Ο.Α.Ε. Είναι η κατάληξη μιας διπλωματικής πάλης που είχε αρχίσει στο Φρητάνουν στη συνάντηση κορυφής του Ο.Α.Ε. στις 3/7/1980, όταν η R.A.S.D. είχε κάνει αίτηση εισδοχής. Ποιο είναι το πολιτικό βάρος αυτής της απόφασης;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η είσοδος της R.A.S.D. στον Ο.Α.Ε. ήταν φυσιολογική και νόμιμη. Είμαστε ένα αφρικανικό κράτος, αναγνωρισμένο από την πλειοψηφία των αφρικανικών χωρών. Ο χάρτης του Ο.Α.Ε. προβλέπει την απλή πλειοψηφία για την εισδοχή νέου μέλους. Μόνο το Μαρόκο και οι χοιρες που το υποστηρίζουν προσπάθησαν να εμποδίσουν την είσοδο μας. Τα κράτη που δουλεύουν για το Χασάν Β', για να αποτρέψουν τη διπλωματική του απομόνωση, δεν είναι τόσο φίλοι του Μαρόκου όσο φίλοι των Αμερικάνων.

Αυτό, όμως, που αξίζει να σημειωθεί, είναι μια γενικότερη τάση υπονόμησης του ίδιου του Ο.Α.Ε. Ειδικά το Μαρόκο, δε διατάζει να πλήξει ανοικτά τον Ο.Α.Ε. Προσπαθεί μάλιστα να τραβήξει σ' αυτήν την πολιτική κι άλλες αφρικανικές χώρες. Το μαροκινό καθεστώς δεν έχει να χάσει τίποτα, στην απελπιστική κατάσταση που βρίσκεται. Και ανοικτά πια, γίνεται η αιχμή του ιμπεριαλιστικού δόρατος στην Αφρική.

^PΠΤΗ_H: Άα σας διακόψω. Από τα, λωρες τις περιοχής, ποιες υποστηρίζουν εσάς και ποιες το Μαρόκο;

^PANTM_H: Η Αλγερία, η Λιβύη, η Μαυριτανία και το Μαλί, είναι υπέρ της R.A.S.D. Η Σενεγάλη και η Τυνησία υπέρ του Μαρόκου. Είναι πεισιμένες για το άδικο του, αλλά δε μπορούν να καταλείψουν το βασιλιά, όσο τον στηρίζει η Ουάσιγκτον. Η ευθυγράμμιση τους όμως αυτή, τις κάνει συνυπεύθυνες για τις προσπάθειες του Μαρόκου, και ορισμένων μη αφρικανικών Χωρών, να δημιουργήσουν ρήγμα στους κόλπους του Ο.Α.Ε., να διεθνοποιήσουν τη σύγκρουση, να προωθήσουν τη βαλκανιοποίηση της Αφρικής, τη διαίρεση της σε μπλοκ. Μία τέτοια πολιτική, εκτός των άλλων, αποδυναμώνει αν δεν εξαφανίζει τις δυνατότητες ενός αυτόνομου Πόλου της Ευρώπης στην περιοχή.

^P«TH_H: Πώς αντιμετωπίζουν τον αγώνα σας τα συντηρητικά καθεστάτα του Αραβικού κόσμου; Είναι γνωστό, ότι το λεγόμενο μέτωπο των «Αδιαλλάκτων», που λειτουργεί στο εσωτερικό του Αραβικού κόσμου, σας υποστηρίζει. Έχετε την πρόθεση να γίνεται μέλος αυτού του μν.τόπου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πριν απαντήσω στο ερώτημα σας, οφείλω να σας πω ότι ο στόχος του διπλωματικού μας αγώνα στον Αραβικό κόσμο, είναι να αποδείξουμε την αληθινή φύση της μαροκινής επίθεσης, τον αποικιοκρατικό της χαρακτήρα και πάνω απ' όλα τους σκοπούς των χωρών που την υποστηρίζουν.

Όλοι οι Άραβες βασιλιάδες είναι με το μέρος του Χασάν. Όχι γιατί του αναγνωρίζουν το κηφο. Νοιώθουν λίγο συγγενείς μαζί του, νοιώθουν υποχρέωση να τον στηρίξουν. Έτσι και με την παρότρυνση των εταιρειών όπλων, του προμηθεύουν στρατιωτικό υλικό και πληρώνουν αρκετά για τις πολεμικές περιπέτειες του Μαροκινού ξαδέλφου τους.

Το μέτωπο των «Αδιαλλάκτων» έχει αναγνωρίσει τη RASD. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι έχουμε την πρόθεση να ενταχτούμε σ' αυτό. Δεν αναζητάμε να αποδείξουμε τη σταθερότητα μας στις σωστές αρχές συμμετέχοντας σ' αυτό ή το άλλο κλιμπ.

^PΥΤΗΣΗ: Στο χώρο της Μέσης Ανατολής, υπάρχουν σήμερα δυο εστίες πολεμικής σύγκρουσης. Η εισβολή του Ισραήλ στο Λιβανο και ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ. Ποια είναι η θέση σας γι' αυτές τις συγκρούσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Καταδικάζουμε απερίφραστα την επίθεση των ισραηλινών στρατευμάτων στο Λιβανο. Είναι μεγάλο το δράμα των Λιβανέζων και των Παλαιστινίων και συγκινητικός ο αγώνας τους. Η διεθνής κοινότητα οφείλει να καταδικάσει τους εισβολείς, να βάλλει ένα τέλος στην πολεμική αδιαλλαξία του Ισραήλ και να υποστηρίξει με όλα τα μέσα τους αμυνόμενους.

Όσον αφορά τη σύγκρουση Ιράν - Ιράκ, θα πρέπει να διευκρινίσω ότι είμαστε για λόγους αρχής υπέρ της εδαφικής ακεραιότητας και του σεβασμού της κυριαρχίας των κρατών. Είμαστε ακόμα ενάντια στη βίαιη εισβολή και κατοχή, άρα υπέρ της αποχώρησης των στρατευμάτων εισβολής. Θεωρούμε καταστροφικούς τους πολέμους ανάμεσα σε γειτονικές χώρες του Τρίτου Κόσμου, που σπαταλάνε τις δυνάμεις τους σ' ένα μάταιο πόλεμο για την ηγεσία. Πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για μουσουλμανικές χώρες και μάλιστα τη στιγμή της ισραηλινής άβολης.

>^PΩΤΗ_H: Ποιες νομίζετε ότι θα είναι οι συνέπειες των δυο αυτών συγκρούσεων για τον Αραβικό κόσμο και ποιες οι επιπτώσεις στο δικό σας αγώνα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με τον πόλεμο Ιράν - Ιράκ επιχειρήθηκε η αποσύνδεση του Ιράν από τον Αραβικό κόσμο. Ο διχασμός των Αράβων που προωθείται από τους βασιλιάδες της Σαουδικής Αραβίας και του Μαρόκου άνοιξε το δρόμο στην ισραηλινή επίθεση. Η εισβολή των ισραηλινών ανγκς έρχεται να ολοκληρώσει το σενάριο. Είναι πια καθαρό. Η διαίρεση και ο ψυχολογικός πόλεμος που καθοδηγούν οι συχνοταξιθεύοντες στις Η.Π.Α. Άραβες ηγέτες, παίζει το παιχνιδι

του Ισραήλ. Δε θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι βρίσκονται στο ίδιο στρατόπεδο, έστω και με διαφορετικούς ρόλους. Όμως η σύγκρουση με το ισραηλινό άρμα ξεσηκώνει τον Άραβα. Κι ένα τέτοιο ξεσήκωμα θα αλλάξει ριζικά το σκηνικό.

Ο Χασάν Β' με τον πόλεμο που κάνει εναντίον μας, συμβάλλει στο διχασμό των Αράβων και εξυπηρετεί αντικειμενικά το Ισραήλ. Θα πρέπει ακόμα να πω, ότι το Ιράν αναγνώρισε τη Δημοκρατία μας. Το POLISARIO είναι ένα σύμβολο αγώνα στο Ιράν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η Αλγερία είναι το κύριο στήριγμα σας στον εθνικοαπελευθερωτικό σας αγώνα. Γιατί σας υποστηρίζει η Αλγερία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το πράγμα είναι καθαρό. Η Αλγερία είναι μια χώρα που έδωσε 1.500.000 μάρτυρες για την απελευθέρωση της. Στάθηκε πάντα στο πλευρό όλων των λαών που αγωνίζονται. Υποστήριξε την Αγκόλα, τη Μοζαμβίκη, το Βιετνάμ, όλα τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στον κόσμο, γιατί η πολιτική της φιλοσοφία είναι αντιαποικιοκρατική. Πώς μπορείτε να φανταστείτε ότι υπήρχε περίπτωση να μην υποστηρίζει ένα γειτονικό απελευθερωτικό κίνημα. Ο λαός των Σάχραουί και ο αγώνας του έχουν τη θέση τους σ' αυτήν την πολιτική υποστήριξη. Είμαστε τμήμα της περιοχής. Άλλωστε, το Μαρόκο δε στοχεύει μόνο τη Δ. Σαχάρα. Είχε πάντα μια πολιτική σταθερά επεκτατική. Έκανε πόλεμο ενάντια στην Αλγερία το 1963 και κατέλαβε εδάφη της, παρακινημένο και από τις γαλλικές υπηρεσίες. Κράτησε εχθρική στάση απέναντι στη Μαυριτανία επί 14 χρόνια. Η πολιτική του φιλοσοφία είναι επεκτατική και γι' αυτό σήμερα που η αμερικανική μηχανή μπαίνει στη διάθεση του, ο μαροκινός επεκτατισμός με αμερικανικά μέσα γίνεται πιο επικίνδυνος για την περιοχή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Η αποφασιστικής σημασίας υποστήριξη που σας παρέχει η Αλγερία, θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει τη βάση μιας εξάρτησης σας από αυτή. Υπάρχουν τέτοιες τάσεις;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι σχέσεις μας με την Αλγερία είναι καθαρές, βασισμένες σε αρχές. Μας δίνει την υποστήριξη της χωρίς όρους. Δε θα δεχόμασταν μια βοήθεια που θα απαλλοτριώνε την ανεξαρτησία μας. Δε σας κρύβω, ότι στόχος του λαού των Σάχραουί και του μετώπου POLISARIO είναι η ολόπλευρη ανεξαρτησία, η δυνατότητα να διαλέγουμε τις σχέσεις μας και να χαράζουμε την πολιτική μας. Θέλουμε να ζήσουμε ειρηνικά μ' όλους τους γείτονες μας συμπεριλαμβανομένου και του Μαρόκου. Μόνο που το Μαρόκο είναι ο εισβολέας και η Αλγερία ο υποστηρικτής. Το παράδειγμα της Μαυριτανίας είναι ενδεικτικό. Από εχθρός έγινε φίλος. Κι αυτό γιατί σήμερα σέβεται την εδαφική μας ακεραιότητα, την ανεξαρτησία μας, τις επιλογές και τις αποφάσεις μας. Δεν είχαμε καμιά πρόθεση να αναμιχθούμε στο γεωπολιτικό ανταγωνισμό της Αλγερίας και του Μαρόκου.

Η Αλγερία, εκτός των άλλων, έχει και συμφέρον να μας υποστηρίζει. Τόσο εμείς, όσο κι αυτή σεβόμαστε τα σύνορα της αποικιοκρατίας σύμφωνα με το χάρτη του Ο.Α.Ε., ενώ το Μαρόκο, όχι μόνο τα αμφισβητεί στα λόγια, αλλά επανειλημμένα και στην πράξη. Υπάρχει λοιπόν και αμυντικό συμφέρον για την Αλγερία να μας υποστηρίζει. Η κοινή μας προσήλωση στο σεβασμό του δικαιώματος του κάθε λαού να αποφασίζει για τη ζωή και το μέλλον του, είναι στέρεο υπόβαθρο των αρμονικών σχέσεων μας. Η Αλγερία δεν εκδήλωσε ποτέ ούτε επεκτατικές τάσεις προς τους γείτονες της, ούτε ηγεμονικές προς τους φίλους της.

ΗΡΩΤΗΣΗ: *Ποιες είναι οι σχέσεις σας με τη Σοβιετική Ένωση;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολύ περιορισμένες. Ψηφίζει θετικά την πρόταση για την αυτοδιάθεση του λαού των Σάχραουί, όπως και η πλειοψηφία της γενικής συνέλευσης του ΟΗΕ (90 χώρες). Η αφροασιατική επιτροπή συμπαραστάσης που υπάρχει στην ΕΣΣΔ, μας στέλνει μηνύματα για τις εθνικές μας γιορτές. Είναι οι μόνες εκδηλώσεις υποστήριξης που γνωρίζω.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Πάγια θέση του POLISARIO είναι η μη διεθνοποίηση του προβλήματος της Δ. Σαχά-Ρο-ς. Με δεδομένη την αμερικανική επέμβαση στο πλευρό του Ραμπάτ, αντιμετωπίζετε το ενδεχόμενο μιας αλλαγής της πολιτικής σας που θα σας έφερνε κοντύτερα στη Σοβιετική Ένωση.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δε σκεφτήκαμε να πέσουμε στην ίδια παγίδα που έπεσε ο Χασάν Β'. Αυτός είναι εγκλωβισμένος. Ήταν υποχρεωμένος να διεθνοποιήσει το πρόβλημα και να αναμειξει τους Αμερικανούς, γιατί βρισκόταν στα πρόθυρα της στρατιωτικής ήττας. Εμείς δεν είμαστε εγκλωβισμένοι για να ψάχνουμε για διέξοδο. Πολεμάμε και θα συνεχίσουμε να πολεμάμε ακόμα κι αν ΄Ι αμερικανική επέμβαση πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις. Βλέπετε δεν έχουμε άλλη επιλογή.

Το πρόβλημα μας είναι πρόβλημα αποαποικιοποίησης στα πλαίσια του ΟΗΕ. Η εξωτερική "ας πολιτική είναι προσανατολισμένη προς την Αφρική και ευρύτερα τον Τρίτο Κόσμο, αλλά και προς τη Δυτική Ευρώπη. Πιστεύουμε ότι η Ευρώπη έχει ένα ρόλο να παίζει στην περιοχή Μας- Αλλά ο Χασάν Β' έφυγε από την Ευρώπη. Το γεγονός ότι το κέντρο βάρους της εξωτερικής του πολιτικής μετακινήθηκε από το Παρίσι προς την Ουάσιγκτον, δεν είναι χωρίς σημασία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Δώστε αν είναι δυνατόν μια εικόνα των σχέσεων σας με την Κούβα.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με την Κούβα διατηρούμε θερμές σχέσεις. Είναι μια χώρα στην οποία έχουμε πολλούς φίλους. Μας καταλαβαίνει καλύτερα. Δεχόμαστε πολλές κουβανικές αντιπροσωπείες. Η Κούβα μας βοηθάει στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης, μας δίνει φάρμακα, εκπαιδευτικό υλικό αλλά όχι όπλα. Αυτό είναι όλο. Σ' ότι αφορά τις δυο υπερδυνάμεις, κρατάμε το "Ρόβλημά μας έξω από τον ανταγωνισμό τους. Η θέση του μετώπου POLISARIO είναι κάθετη" αυτό το σημείο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Προηγούμενα, είπατε ότι η Ευρώπη έχει ένα ρόλο να παίζει στην Αφρική. Μπορείτε να ΄Υνετε πιο συγκεκριμένος.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, μιλάω για μια νέα πολιτική, στοιχεία της οποίας ήδη υπάρχουν. Σήμερα που ο "α ανταγωνισμός Δύσης - Ανατολής, τα ζητήματα των πυρηνικών πυραύλων τείνουν να κυριαρχήσουν στις διεθνείς σχέσεις, υπάρχει ένας φορέας ελπίδας, μια νέα αντίληψη. Στον αντίποδα "ες επικίνδυνης πολιτικής του διπολισμού που απειλεί την ανθρωπότητα, κινείται η πολιτική που βάζει σαν επίκεντρο των διεθνών σχέσεων τις σχέσεις Βορρά - Νότου, μια πολιτική που **Κάνει** τη διεθνή ζωή περισσότερο δημοκρατική.

Η Νότια Ευρώπη και η Βόρεια Αφρική έχουν συμφέρον να δημιουργήσουν έναν άξονα, που εκτός από το ότι αντιρροπεί θετικά τη φορτισμένη ατμόσφαιρα της εποχής μας, αποτελεί και μια διέξοδο και για τις δυο πλευρές. Ένας τέτοιος άξονας εκτός από τις τεράστιες δυνατότητες για οικονομική συνεργασία, ανοίγει μεγάλα περιθώρια για διαφοροποίηση των εξωτερικών μας σχέσεων χωρίς να είμαστε υποχρεωμένοι να δίνουμε όρκο πίστης στη Δύση ή στην ανατολή. Αυτή η προοπτική είναι μια πραγματική ελπίδα για τις αφρικανικές χώρες. Ο ανταγωνισμός Ανατολής - Δύσης γίνεται σε βάρος του Τρίτου Κόσμου, από την αδυναμία του οποίου επωφελούνται και οι δυο ανταγωνιστές - εταίροι. Το παράδειγμα της Δ. Σαχάρας, όπου "α απλό πρόβλημα αποαποικιοποίησης γίνεται προσπάθεια από το Μαρόκο να διεθνοποιηθεί, "α εγκλωβιστεί στον ανταγωνισμό των δυο υπερδυνάμεων, είναι χαρακτηριστικό.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Στα πλαίσια της στρατηγικής που σκιαγραφήσατε, ποιος βλέπετε να είναι ο ρόλος της Ελλάδας και της Γαλλίας.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οφείλουμε να αντιδράσουμε γρήγορα. Η Ελλάδα και η Γαλλία έχουν μια ιστορική ευθύνη. Πρέπει να κάνουν την παρουσία τους πιο ενεργητική. Οφείλουν να ξεπεράσουν τους δισταγμούς που χαρακτήριζαν μέχρι πρόσφατα τις ενέργειες τους σ' αυτόν τον τομέα. Καταλα

βαίνουμε το γιγαντιαίο έργο που έχουν να επιτελέσουν στο εσωτερικό τους, το κόστος και τις δυσκολίες μιας κοινωνικής αναδόμησης. Είμαστε ευτυχείς που η Ελλάδα ιδιαίτερα, αρχίζει να παίζει ένα ενεργητικό ρόλο στο μεσογειακό χώρο προς αυτήν την κατεύθυνση. Πιστεύουμε ότι στο άμεσο μέλλον η παρουσία της στην Αφρική θα ενισχυθεί εντυπωσιακά, αφού άλλωστε υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις γι' αυτό.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μετά την άνοδο των σοσιαλιστών στην εξουσία, ποιος είναι ο ρόλος της Γαλλίας στην Αφρική;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η πτώση του Ζισκάρ προκάλεσε ανησυχία και φόβο στις αφρικανικές χώρες που από παράδοση διατηρούσαν στενές σχέσεις με το Παρίσι. Παρουσιάζεται μια τάση, πρωτεργάτης της οποίας είναι ο Χασάν Β', μετατόπισης προς την Ουάσιγκτον. Η κυβέρνηση Ρήγκαν ευνοεί αυτήν, τη μετατόπιση, εμφανίζοντας την αμερικανική κηδεμονία σαν την εναλλακτική λύση. Πρόκειται για σαμποτάζ των σχέσεων της νέας σοσιαλιστικής κυβέρνησης με την Αφρική και ευρύτερα για σαμποτάζ του σοσιαλιστικού πειράματος στη Γαλλία, που προωθείται από τους μηχανισμούς της Δεξιάς στη Γαλλία και στην Αφρική.

Η νέα Γαλλία προτείνει σχέσεις πιο ισότιμες, πιο υγιείς κι ευνοϊκές για τα αφρικανικά κράτη. Σχέσεις στηριγμένες στο διάλογο στην ισότιμη συνεργασία και στο αμοιβαίο συμφέρον. Τα αντιδραστικά καθεστώτα, όμως, δεν αναζητάνε τέτοιες σχέσεις. Αυτό που τους ενδιαφέρει είναι ο ισχυρός προστάτης, έστω κι αν το αντίτιμο είναι η επικυριαρχία, οι ξένες βάσεις και η ανάμειξη στο παιχνίδι του παγκόσμιου στρατηγικού ανταγωνισμού.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Ας περάσουμε σ' ένα άλλο θέμα. Το POLISARIO είναι ένα μέτωπο, ο φορέας της θέλησης και του αγώνα του λαού των Σάχραουί για εθνική απελευθέρωση. Υπάρχουν ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα στους κόλπους του μετώπου σας;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Με ευχαρίστηση μου σας λέγω ότι δεν υπάρχουν ακόμα. Είμαστε ένα μέτωπο πολύ ενωμένο, πολύ στέρεο, ίσως από τον τρόπο οικοδόμησης μας, ίσως γιατί ζούμε σε μια απομακρυσμένη ζώνη.

Είναι πολύ σχετικό με το ερώτημα σας και πολύ σημαντικό για μας, το ότι δεν έχουμε κανέναν που να κατευθύνει τη δράση μας ή να μας δίνει μαθήματα. Μόνοι μας οδηγούμε τον αγώνα μας στηριζόμενοι κύρια στον εαυτό μας. Κι αυτό όχι μόνο τώρα, αλλά από την αρχή. Είμασταν τυχεροί σ' αυτό το σημείο, γιατί οι χώρες που στάθηκαν στο πλευρό μας, ήταν χώρες αδέσμευτες της περιοχής, που μας έδωσαν την υποστήριξη τους χωρίς όρους. Ήταν πολύ θετικό αυτό, γιατί χωρίς τη βοήθεια τους θα είμασταν υποχρεωμένοι να αναζητήσουμε τα απαραίτητα μέσα από οπουδήποτε, και κατά συνέπεια να εισάγουμε και τις συνοδευουσες αυτά ιδέες και πολιτικές. Οι χώρες αυτές εξασφάλισαν την πολιτική μας αυτονομία μ' έναν τρόπο που δε μπορείτε να πιστέψετε, γεγονός που για μας αποτελεί πολύτιμο πλεονέκτημα. Αυτό βοήθησε αποφασιστικά στο να έχουμε μια ιδεολογική και πολιτική συνοχή στο μέτωπο μας μέχρι τώρα.

Δε μπορώ, ωστόσο, να αποκλείσω ότι στο μέλλον, με τη διεθνοποίηση του προβλήματος, θα υπάρξουν Σάχραουί που θα θέσουν το πρόβλημα της θέσης μας στη σημερινή κόσμο. Θα πρόκειται, άλλωστε, για τελείως νόμιμο ερώτημα. Η απάντηση που δίνουμε σ' αυτό το ερώτημα, για την ώρα, είναι ότι είμαστε μια χώρα του Τρίτου Κόσμου, αδέσμευτη, που αναζητάει την εθνική της απελευθέρωση ΚUI ανεξαρτησία απ* όλες τις κηδεμονίες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Μέσω ποιων εσωτερικών διαδικασιών το μέτωπο διαμορφώνει το πολιτικό του πρόγραμμα και χαράζει τη γραμμή του;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έχουμε άμεση δημοκρατία. Κάθε 8 μήνες συνέρχονται τα λαϊκά συνέδρια σε κάθε νταϊρά (δήμο), στα οποία όλος ο πληθυσμός συμμετέχει για να συζητήσει τα οικονομικά, τα

"ολιτικά και τα στρατιωτικά προβλήματα. Αυτά τα συνέδρια παίρνουν αποφάσεις που πάνε στο ανώτερο συνέδριο της σιλάιλα (περιφέρεια), που επίσης συνέρχεται κάθε 8 μήνες. Κάθε 4 χρόνια συνέρχεται το συνέδριο του POLISARIO που επεξεργάζεται τις γενικές κατευθύνσεις. Όλος ο λαός είναι οργανωμένος. Η λαϊκή συμμετοχή κι αυτοδιοίκηση είναι άμεση. Οι δομές και οι θεσμοί μας έχουν την προέλευση τους στην πολύ δημοκρατική παράδοση των νομάδων. Είμαστε υποχρεωμένοι να λάβουμε υπ' όψη μας αυτήν την παράδοση εφόσον αναζητούσαμε έναν αυθεντικό τρόπο οργάνωσης και έκφρασης που να ταιριάζει στην κοινωνία μας.

ΕΡΩΤΗΜΑ: *Είχατε την εμπειρία τόσο της ισπανικής αποικιοκρατίας, όσο και τηςραροκινής κατοχής. Ποιες είναι οι πολιτικές διαφορές ανάμεσα στις δυο καταστάσεις;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Υπάρχει, πράγματι, μια θεμελιώδης διαφορά. Η Ισπανία, μια αποικιοκρατική δύναμη, αναγνώριζε ότι η Δ. Σαχάρα, ο λαός της ήταν αποικιοκρατούμενος. Αλλά οι Σαχραούι αργά ή γρήγορα θα ξεφορτώνονταν την αποικιοκρατική διοίκηση. Ο απελευθερωτικός μας αγώνας άρχισε ενάντια στο αποικιοκρατικό καθεστώς, σφυρηλατώντας την εθνική μας συνείδηση και συγκροτώντας το μέτωπο POLISARIO με τη στρατιωτική, μαζική και διπλωματική μηχανή του.

Η αποχώρηση των Ισπανών αποικιοκρατών θα έπρεπε φυσιολογικά να σημάει την ώρα της αυτοδιάθεσης - ανεξαρτησίας του λαού των Σαχραούι. Οι Μαροκινοί δεν είναι αποικιοκράτες σαν τους Ισπανούς, είναι εισβολείς. Για να επιτύχει στην επιχείρησή του ο βασιλιάς οφείλει να συντρίψει το λαό της Δ. Σαχάρας. Πρέπει να ισοπεδώσει την εθνική μας συνείδηση, τον εθνικοαπελευθερωτικό μας αγώνα, το κράτος μας. Για το Χασάν η λύση είναι η γενοκτονία. Σήμερα, ο πόλεμος στη Δ. Σαχάρα είναι πόλεμος ανάμεσα σε δυο χώρες - κράτη, το Μαρόκο και τη R.A.S.D. Η πρώτη κατέλαβε τη δεύτερη, όπως το Ιράκ κατέλαβε το Χοραμασάρ, όπως η Τουρκία κατέλαβε το βόρειο τμήμα της Κύπρου.

ΕΡΩΤΗΜΑ: *Θα ήθελα να κλείσουμε αυτήν τη συνέντευξη με τη θέση της R.A.S.D. για το Κυπριακό πρόβλημα.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Για το πρόβλημα της Κύπρου, η κυβέρνηση μας είχε πάντα μια πολύ καθαρή θέση. Είμαστε υπέρ της εδαφικής ακεραιότητας και της κυριαρχίας του κυπριακού κράτους. Καταδικάζουμε την τουρκική εισβολή και θεωρούμε απαράδεκτη την παραμονή των κατοχικών στρατευμάτων. Θεωρούμε ακόμα απαράδεκτες τις απόψεις που ζητάνε υποκριτικά διαπραγματεύσεις χωρίς προηγούμενα να αποσυρθούν τα στρατεύματα κατοχής. Πρέπει πρώτα να αποσυρθούν οι εισβολείς και στη συνέχεια να επιχειρηθεί η αναζήτηση λύσης με διαπραγματεύσεις. Αυτή είναι η θέση μας, μια θέση αρχής, αφού τασσόμαστε γενικά υπέρ της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας των κρατών και εναντίον της χρήσης βίας για την επλυση διαφορών. Πέρα όμως απ' αυτό, η θέση μας αυτή αντανακλάει και την ιδιαίτερη ευαισθησία μας, αφού και οι δυο λαοί έχουμε πέσει θύματα ξένης εισβολής. Κι από προσωπική εμπειρία, συμμετέχοντας στην αντιπροσωπεία της χώρας μου στον ΟΗΕ, διαπίστωσα την άριστη συνεργασία μας με την κυπριακή αντιπροσωπεία, τα κοινά προβλήματα, τους ίδιους φίλους. Δεν είναι τυχαίο ότι όσοι ψηφίζουν στον ΟΗΕ υπέρ της Κύπρου, ψηφίζουν και υπέρ μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

* Front de la fermete. Για να αποφύγουμε τη σύγχυση χρησιμοποιούμε τον όρο που πέρασε στον ελληνικό τύπο. Σ' αυτό το μέτωπο συμμετέχει η Λιβύη, Αλγερία, Συρία. Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και Ν. Υεμένη.